

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile
Kliimaministeeriumile
Sotsiaalministeeriumile
Peaministri efektiivsuse ja majanduskasvu nõukojale
Riigikogu majanduskomisjonile

7. aprill 2025

**Eesti Taastuenergia Koja, Eesti Tuuleenergia Assotsiatsiooni, Eesti
Planeerijate Ühingu ja Eesti Keskkonnamõju Hindajate Ühingu
ühispöördumine**

10. märtsil saatis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium arvamuse avaldamiseks planeerimisseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk on planeerimismenetluse selgemaks muutmine ja kiirendamine ning mis peaks aitama kaasa taastuenergia senisest kiiremale kasutuselevõtule. Selle pöördumisega liitunud organisatsioonid on seisukohal, et seadusemuudatus on tervitatav, kuid ei lahenda täna pooleliolevates planeeringutes tekkinud ummikseisu. Leiame, et riigil on võimalusi planeerimisseaduse ja -menetluse senisest jõulisemaks lihtsustamiseks ja kiirendamiseks ilma, et halveneks elanikkonna kaasamise ja keskkonnamõju hindamise kvaliteet.

Taastuenergia kasutuselevõtu kiirendamise eesmärgil on planeerimisseadust Eestis muudetud ka varem, kuid planeeringumenetluse kiirenemist praktikas toimunud ei ole. Alates viimaste muudatuste jõustumisest 2022. aasta märtsis ei ole endiselt väljastatud ühtegi ehitusluba tuulepargile ega kehtestatud ühtegi nõ kiirendatud menetlusega planeeringut. Kohalikelt omavalitsustelt saadud tagasiside järgi ei ole tõenäoline, et planeeringud jõuaksid vastuvõtmise või kehtestamiseni ka sellel aastal, vähemalt mitte enne kohalike omavalitsuste volikogude valimisi oktoobris. Nüüd soovib ministeerium teha järgmist seadusemuudatust, millel olulist mõju praktikale ja eriti pooleliolevatele planeeringutele ei ole.

Planeeringumenetlus Eestis võtab ebaproportsionaalselt palju aega. Kõik viimased välja ehitatud tuulepargid (Sopi-Tootsi, Aidu, Saarde) on alates vastava planeeringu algatamisest kuni ehituse valmimiseni võtnud aega üle 10 aasta. Peamised planeeringute kehtetamist takistavad tegurid on tarbetu bürokraatia ehk mittevajalikud menetlusetapid, seaduses sätestatud menetlustähtaegade ületamine ametnike poolt ning kohalike omavalitsuste ja riigi otsustamatus.

KOV EP heakskiidumenetlused võtavad seaduses ettenähtud kuni 60 päevast rohkem kui kaks korda enam aega. Heakskiitmisele kuluva aja jooksul läheb elu omavalitsuses edasi, mistõttu planeeringulahendused hakkavad juba enne kehtestamist vananema ega pruugi olla enam elluviidavad. Ametkondade tagasiside planeeringutele on aga tihtilugu pigem vormiline kui sisuline: heakskiidumenetluses juhitakse näiteks tähelepanu asjadele, mille saanuks juba varem lahendada, andes konkreetsemad suunised ametkondade poolt kohalike omavalitsustele või konsultantidele. Seega on heakskiitmismenetlus hetkel üksnes ajakulu ning ei lisa

planeeringulahendusele sisulist väärtust ega õiguskindlust, mistõttu selle võiks ära jätta.

Ka planeeringumenetluse läbiviimise praktika kohalikes omavalitsustes ei soodusta sisukat kaasamist ja avalikku arutelu. Seda on näha praegu üle Eesti toimuvatel avalikel aruteludel, kus planeeringulahenduse sisulise aruteluni tavaliselt ei jõuta. Kui sisulist infot avalikelt aruteludelt juurde ei laeku, tuleks omavalitsusel minna edasi otsuste langetamisega.

Paraku oleme olukorras, kus otsuste tegemine viibib konkreetsete riigipoolsete vastuste puudumise tõttu näiteks selle kohta, miks ja kui palju tuuleparke on Eestis vaja ning kas infraheli mõjutab inimeste tervist. Riiklike huvide kaalumine ning Eesti energiapoliitika elluviimine on täna jäetud täielikult ja ainult kohalike omavalitsuste otsustada ning täita, kelle vastutus riikliku energiapoliitika elluviimiseks on samas kaudne.

Samamoodi edasi minnes on võimatu täita energiamajanduse korralduse seaduses seatud eesmärki, mille järgi aastaks 2030 peab taastuvenergia moodustama riigisisese elektrenergia summaarsest lõpptarbimisest 100 protsenti. Samas on taastuvenergia eesmärgi täitmine odavam ja kättesaadavam viis Eestis saavutada soodsam elektri hind, vähendada energiasõltuvust, luua uusi töökohti, vältida ohtlikku õhusaastet ja kliima soojenemist. Olukorras, kus kohalikud volikogud või ametkonnad takistavad riigi eesmärgi täitmist, peaks riik lähtuvalt ülekaalukast riiklikust huvist jõulisemalt rakendama hoobasid menetluste kiirendamiseks ja vajalike otsuste tegemiseks, et eesmärki täita.

Lisaks sellele halvab planeerimismenetluse venimine ka puudutatud osapoolte äritegevust. Nii tuuleparkide arendajad, planeerijad kui ka keskkonnamõju hindajad on eraettevõtjad, kelle kulu menetluse aegluse tõttu suureneb ning tulu tehtud töö eest lükkub edasi. Sellises olukorras muutub ettevõtjate jaoks keeruliseks planeerida oma tegevusi, koostada ja pidada kinni eelarvest ning juhtida tulemuslikult projekte. Kuna Läti ja Leedu on teinud jõulisi samme planeerimise tõhustamiseks, on Eesti ettevõtlus- ja investeerimiskeskonna atraktiivsus vähenenud ning uute investeeringute tegemisel eelistatakse Eesti asemel pigem naaberriike.

Eesti planeerimisseaduses ja -menetluses tuleks jätta ära ebavajalikke etappe nagu heakskiitmise etapp ja lühendada etappide tähtaegu. Seaduses tehtavad muudatused peaksid kohalduma ka pooleliolevatele planeeringutele. Hetkel valitseva majanduslanguse, Ukraina sõja ja energiadefitsiidi olukorras tuleks anda nii riigi kui ka kohalike omavalitsuste ametnikele suunis menetleda taastuvenergia planeeringuid nõ eelisjärjekorras, mitte tähtaegu ületades. Riik peaks edastama omavalitsustele ja avalikkusele selgemaid sõnumeid selle kohta, miks ja kui palju tuuleparke on Eestis vaja ja mis tingimustel.

Need on mõned võimalused planeerimise senisest jõulisemaks lihtsustamiseks ja kiirendamiseks ilma, et halveneks elanikkonna kaasamise ja keskkonnamõju hindamise kvaliteet. Nende võimaluste kasutamine on hädavajalik, kui riik soovib praktikas kiirendada taastuvenergia kasutuselevõttu, et täita riigi enda poolt seatud taastuvenergia eesmärgid ning säilitada stabiilne ettevõtluskeskkond.

Oleme hea meelega valmis kohtuma, et arutada täpsemate ettepanekute üle.

Pöördumisega ühinenud organisatsioonid:

